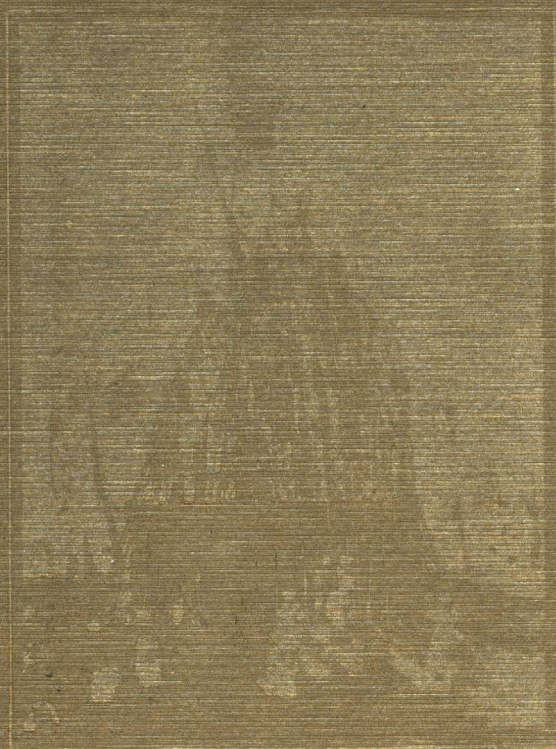

མཁའ་མེད་ལྷ་མོ་མཁའ་མེད་ཀྱི་གསུང་ཕྱོད་མཁའ་མེད་གསུང་གསུང་།

༡༡། མཁའ་མེད་ཀྱི་གསུང་།

(ཕྱོད་ཀྱི་ཆེ་མོ་)

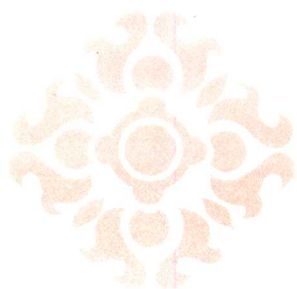
ཀུན་གྱི་འོད་ཟེང་མཁའ་མེད་ཀྱི་གསུང་།

མཁའ་མེད་ལུང་པ་མ་གཏན་གྱི་གསུང་ཚོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས།

༡༡། །མདའ་དང་འཕང་།

(ལྷོད་ཆ།)

བདེ་ཁང་བསོད་ནམས་ཆོས་རྒྱལ་གྱིས་དབྱིན་ཡིག་ནས་
བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར།

ཡུང་གོ་འི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྱུར་ཁང་།

责任编辑:周华
封面设计:李建雄

图书在版编目(CIP)数据

卡尔梅·桑丹坚参选集/卡尔梅·桑丹坚参著;
德康·索朗曲杰译.

—北京:中国藏学出版社,2007.9

ISBN 978—7—80057—935—6 I. 卡…II.

①卡…②德…III. 藏学—文集IV..K281.4—53

中国版本图书馆CIP数据字核字(2007)第147291号

卡尔梅·桑丹坚参选集(上)

—藏族历史、传说、宗教仪轨和信仰研究
(藏文)

德康·索朗曲杰 英译藏

※

中国藏学出版社出版发行
(北京亚运村北四环东路131号)
北京牛山世兴印刷厂印刷

开本:850×1168 印张:15.5

印数:2000册

2007年9月第1版第1次印刷

ISBN 978—7—80057—935—6/K.159

定价:48.00元(上、下册)

版权所有 翻印必究

ISBN 978-7-80057-935-6

9 787800 579356 >

དཔེ་རྒྱུ་འགན་འཁུར་པ། རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པ།
མཁུན་ཤོག་རྩལ་འགོད་པ། ལེས་ཅན་བློང་།

The Arrow and the Spindle

(Tibetan Edition)

Dekhang Sonam Chogyal

Publishing House of the Center for Tibetan Studies

མཁུན་ཤོག་རྩལ་འགོད་པ་རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པ་བློང་།

མདའ་དང་འཕང་།

— བོད་ཀྱི་མོ་རྒྱལ་དང་། གཏམ་རྒྱུད། ཚེས་ལྷགས་ཚེ་ག་དང་དང་མོས་ལ་དབྱེད་པ།
(སྟོན་ཆ།)

བདེ་ཁང་བཅོད་ནམས་ཚེས་རྒྱལ་གྱིས་དབྱིན་ཡིག་ནས་བོད་ཡིག་རྩེ་བརྒྱུར།

※

ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྟུན་ཁང་གིས་བསྟན་ཏེ་བཀྲམ།

(པེ་ཅིན་ཡ་མིང་ལྷན་ཚུལ་གྲོང་ཁྱེར་ཚོགས་སྐྱེས་ལམ་བཞི་པའི་ཤར་ལམ་ཨང་༡༩༡པ།)

པེ་ཅིན་ལྷག་ཅན་གྱི་ཤིན་འགྲིག་པར་ཁང་གིས་པར་བཏབ།

༢༠༠༡ལོའི་ཟླ་༧པར་པར་གཞི་དང་པོ་བསྟན།

༢༠༠༡ལོའི་ཟླ་༧པར་པར་ཐངས་དང་པོ་བཏབ།

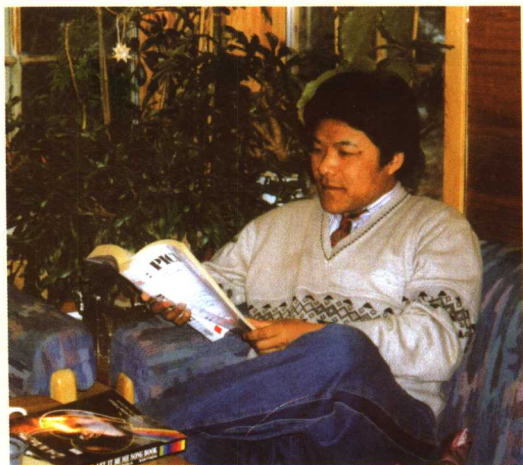
ISBN 978 - 7 - 80057 - 935 - 6/K. 159

རིན་གོང་སྒོར། 48.00(སྟོན་ཆ་སྟེང་ཆ།)

པར་དབང་སྒྲིབ་བདག་ཡིན་པས་འདྲ་བཅོས་པར་འདེབས་བྱེད་མི་ཚོག

མཁའ་མེད་བསམ་གཏན་ཀྱི་མཆན།

བདེ་ཁང་བསོད་ནམས་ཆོས་ཀྱི།

རྩམ་པ་པོའི་གཏམ།

ངའི་སྐྱེས་ལུལ་ནི་ལ་མདོའི་རྩོ་ཤར་དུ་ཡོད་པའི་ལུལ་སྐད་དུ་ཤར་ཁོག་ཟེར་
 བ་དང་དབུས་གཙང་དུ་བྱང་རྒྱ་འབོད་པ་དེ་ཡིན། རྩོན་སྒྲིལ་དུས་རབས་
 བདུན་པའི་མགོ་ནས་བཟུང་ཞིང་དགུ་བའི་དཀྱིལ་བར་དུ་བྱང་བའི་བོད་བཅན་
 པོའི་རྒྱལ་ཁབ་དུས་སྟེ་ལུལ་དེ་ལ་ཟོང་ཅུ་ཞེས་གསལ། དེར་བཞེན་ས་ཁུལ་དེ་ནི་
 བོད་ཀྱི་རྩོ་ཤར་མཐའ་མཆམས་ཀྱི་ས་ཁུལ་གནད་ཅན་ཞིག་ཡིན་པར་མ་ཟད་
 བཅན་པོའི་དུས་སྐབས་སྟེ་དེར་རྒྱན་འཇགས་སྟེ་རྩོད་པའི་མཐའ་མཆམས་སྟུང་
 དམག་གི་ལས་ཁུངས་དང་དམག་སྐར་ཡང་ཡོད་པར་དེས། ལུལ་བྱང་རྒྱུ་བྱང་
 རོས་སྟེ་འཕན་རྒྱ་ཞེས་པའམ་བོག་རྩོ་ཡང་འབོད་པ་དེ་ཡོད། ལུལ་མིང་བྱང་
 རྒྱ་དང་འཕན་རྒྱ་གཉིས་བསྟུས་ནས་མིང་བཏགས་པ་རྒྱའི་མཁར་སོང་ཕན་
 (Songpan) ཞེས་པ་དེ་བྱང་རྒྱ་ལྷང་འདབས་སྟེ་ལྷང་པ་གཉིས་ཀྱི་འདུས་མདོར་
 ཆགས་ཡོད། མཁར་དེར་བོད་རྒྱ་གཉིས་དུས་རབས་ནས་དུས་རབས་བར་
 དམག་འཐབ་བྱེད་ཚུང་ཡོད། དེ་བཞིན་བོད་རྒྱ་གཉིས་བར་ཆོང་ལས་དང་རིག་
 གནས་བརྗེ་ལེན་བྱེད་སའི་ས་ཆེགས་ཤིག་ཀྱང་ཡིན།

ལུལ་ལ་ཤར་ཁོག་དུ་འབོད་སྟབས་ལུལ་མི་ལ་ཤར་བ་ཞེས་འབོད་སྟེ་ཡོད།
 ས་ཁུལ་དའི་ཤར་དུ་རི་ཤིན་ཏུ་མཐོ་བ་ཤར་དུང་རི་དཀར་པོ་ཞེས་བོན་ལྷགས་ཀྱི་
 གནས་རི་བྱེན་ཅན་རི་ཆེ་བྱར་གསུམ་གནམ་ལ་བྱག་པ་ལྟ་བུར་དབྱར་དབུན་མེད་
 པར་གངས་ཀྱིས་བདུམ་ནས་རྩོད་བཞིན་ཡོད། དེ་བཞིན་བྱང་དུ་ཡང་རི་བོ་བྱང་
 བྱ་དུར་རྩོན་མོ་ཞེས་གནས་རི་ཆ་ཆེན་དུ་བྱེད་པ་ནགས་ཆལ་སྟགས་པོས་ཁེངས་
 པ་ཞིག་ཡོད། རི་དའི་རྩོར་བྲག་གཡུང་བྱང་ཁ་ཞེས་བོན་ཀྱི་རི་ཁྲོད་ཉམས་
 དགའ་བ་དང་དགའ་མལ་ཞེས་བོན་ཀྱི་དགོན་པ་མངོས་བརྗེད་དང་ལྷན་པ་

འཆོག་ཡོད་པ་དང་དེ་བཞིན་སྤངས་ཀྱིས་དུ་ཉི་ཤུ་ཡིག་བདུན་ཅུ་ཞིང་སྤོངས་ཆེད་
 དུ་སྤོངས་མཛོ་བཞི་དང་མར་དང་ཕུ་རའི་ཆེད་མཛོ་མོ་བརྟུན་བཅས་ཉར་གེ་ཡོད།
 ཟླ་ལོ་ ༡༧༥༠ ལོའི་སྤོངས་ལ་ཨ་མདོ་ཤར་བ་རྒྱལ་ས་ལོ་རེ་ལ་སོག་པོ་ཁལ་བ་ཞེས་
 མཆོ་སྤོངས་ཀྱིས་དུ་ཡོད་པའི་ཨ་རིག་སོག་པོ་དང་ཆོང་འབྲེལ་བྱེད་ཆེད་འགྲེལ་
 འགྲེལ་དུ་འགྲོ་སྤོངས་ཡོད། སོག་པོ་ཁལ་བའི་རྒྱ་བོག་ལ་མི་ཆང་ཕྱག་པོ་ཆོས་བྱང་
 རྒྱ་མཁར་ནས་རྒྱ་ཆ་ཉོས་ཏེ་མི་ཆང་སོ་སོར་ཡོད་པའི་མཛོ་ལ་ཁལ་འགལ་ནས་
 འགྲོ་སྤོངས་ཡོད། ཨ་མདོ་ཤར་ཁོག་དུ་སོག་པོ་ཁལ་བའི་གས་སུ་འགྲོ་རྒྱས་པ་མི་
 ཆང་ཉི་ཤུ་ཅུ་མ་ལས་མེད། དེར་བརྟེན་མཁར་ཆེའུ་ཆང་ལ་གོང་སྤོངས་མཛོ་བདུན་
 ཅུ་བེད་སྟུང་ནས་ལོ་རེར་ཆོང་ལས་བྱེད་པ་དེ་ཉ་ཅང་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན།

རང་ལོ་བརྟུན་ལ་སྤངས་ཀྱིས་དུ་ཡོད་པའི་དགེ་ཆུན་ཞིག་ལས་བོད་ཡིག་སྟོག་
 འདོན་བྱེད་པའི་འགོ་བརྟུགས་ཏེ་སྤངས་པའི་ཉི་འགམ་དུ་ཆགས་པའི་སྤོངས་
 དཀོན་པའི་སྟོག་ལམ་ལ་ཞུགས། དེར་རང་ལོ་བརྟུན་སྟུང་བར་བོན་སྟོང་བཞི་
 མཛོད་ལྡན་ལ་འབྲུང་བའི་ཆབ་དཀར་དྲག་པོ་སྟགས་ཀྱི་བོན་དང་ཆབ་ནག་སྟོང་
 པ་རྒྱུད་ཀྱི་བོན་ཡིགས་ཀྱི་ཆོ་གའི་བྱུར་དབྱངས་འདོན་གསུམ་དང་གར་འཆམ་
 དང་དཀྱིལ་འཁོར་ཐེག་ཙ་སྟོར་ལ་སྟོ་སྟོང་ཀྱིས་བཀྲིས། རང་ལོ་བརྟུན་བཞི་ནས་
 བརྟུན་བར་སྟུང་ཆང་དཀོན་པའི་སྟོག་འཆོགས་སུ་ཞུགས་ཏེ་དཀོན་པ་དེའི་
 བོན་སྟོང་དུ་བརྟུགས་པའི་མཁས་པའི་དབང་པོ་བརྟན་འཛིན་སྟོན་རྒྱས་རྒྱ་མཆོད་
 (༡༤༤༧ - ༡༧༧༥) མདུན་དུ་སྟོང་སྟོགས་གཞན་པན་མཆོག་ལྡན་(ད་སྐབས་
 རྒྱ་གར་སྟུན་རི་དཀོན་པའི་མཁས་པོར་བརྟུགས། ཁོང་གི་མཆོན་ལ་སངས་རྒྱས་
 བརྟན་འཛིན་ཡང་ཞུ་) དང་ལྟན་དུ་རབ་བྱུང་བཅུ་བས་ཏེ་དེད་ཀྱི་མིང་ལ་བསམ་
 གཏན་རྒྱལ་མཆོན་ཞེས་བཏགས་པར་གནང་། བོན་སྟོང་འདི་ཉིད་རང་གི་མའི་
 རྒྱལ་ཁོར་སྟུངས་ངས་ཁོང་ལ་ཨ་ཞང་ཨ་ཕྱེས་ཞེས་འཛིན་གེ་ཡོད། ཁོང་གི་
 དུང་དུ་ཁོད་སྟུང་སྤོངས་རྒྱུ་ལྟར་ཆོས་དཀར་ནག་སྟན་ངག་ སྟོང་ངག་ སྟོང་མཆོམས་སྟོང་
 ལ་བའི་བར་སྟོང་སྟོང་བྱས། བཤད་ཀྱང་མཆོན་ཉིད་སྟུང་གྲ་ནས་བཟུང་དུ་

མའི་བར་ཙེད་རྒྱལ་ས་སྤེལ། རྫོང་གི་ཉམས་ལེན་དུ་ཤར་རྒྱུ་བ་དབང་བཟུང་
 ཤེས་ཀྱིས་མཆོག་གི་ཁྲིད་ཀྱི་ལྟ་བུ་ལྟར་སྤོང་བཟུང་བྱས་ཀྱི་མཆོག་དང་དངོས་གཞི་
 རྒྱལ་སྤྱིམ་རང་ཤར་གཞིར་བཞག་ཞེ་ཅ་རྒྱུ་དང་བཅུད་ལེན་འདྲ་གསལ་སྤྱན་
 མཆོམས་བཅས་ཀྱི་ཁྲིད་ཐོབ། སྤྱི་ལོ་ ༡༧༥༥ ལོར་སྤོང་ཤོགས་གཞན་པན་
 མཆོག་ལྷན་དང་ལྷན་དུ་དགེ་བཤེས་ཀྱི་མཆོག་རྟགས་ལེན་ཁྲུལ་བཞུས།

སྤྱི་ལོ་ ༡༧༥༦ ལོར་གཞན་པན་མཆོག་ལྷན་དང་ལྷན་དུ་རྒྱ་ནག་གླང་ཆེན་
 འཁྱུང་རིར་གནས་སྤོང་དང་རྒྱལ་ས་ཉེ་དུས་གཙང་ལ་བསྐྱོད། ལྷ་སར་གནས་
 མངལ་ཁྲུས་པའི་རྒྱུ་ཤོན་གྱི་དཔོན་པ་ཐོབ་ཀྱིས་སྤོང་རི་དང་ར་ལག་གཡུང་
 དུང་གླིང་ལ་བསྐྱོད་དེ་སྤོང་རིར་ཤོན་སྤོང་རྣམ་པ་གཉིས་སངས་རྒྱས་བཞུན་
 འཛིན་དང་མཁས་པའི་མཆོག་གྲུར་བཞུན་འཛིན་རྣམ་དག་མཆོག་གཉིས་ཀྱི་
 གཤེར་ཞལ་ལན་དང་ཤོར་མངལ་པའི་གོ་སྐབས་ཐོབ། དེ་ནས་ཆོས་ཀྱི་སྤོང་
 གཉེར་ཆེད་དུ་ཆོས་རྗེ་ཆེན་པོ་འབྲས་བུ་དང་སྤོང་ལྷན་ཉེ་སྤོང་མང་གྲུ་ཆེད་དུ་ཁྲུགས།
 དེར་རྟགས་རིགས་དང་སྤོང་རིགས་ཀྱི་འཛིན་གྲུ་ནས་འགོ་བཅུགས་ཉེ་ལོ་གཅིག་
 རིང་ལ་ཆེད་མ་དང་དེའི་རྒྱུ་ཤོན་བཅུ་ཅུའི་འཛིན་གྲུ་ནས་བཟུང་གཞུང་
 འོག་བར་ལོ་གསུམ་གྱི་རིང་ལ་དགེ་ཞན་རྣམ་པ་ནས་པར་ལྷན་གཞུང་གི་དཔེ་
 ཁྲིད་དང་ཆོས་གྲུར་ཙེད་པ་ཉིན་རེར་ལན་གཉིས་མ་ཆག་པ་བྱས། དཔེ་ཁྲིད་ལ་
 ཞན་སྤྱིན་པ་ནས་ཀྱང་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་ཡིག་ཆའི་ཐོག་ནས་
 ཁྲིད་གནང་། ཞན་གྲུབ་བཞུན་ཉི་མ་ནས་ཀྱིས་ཆབ་དར་མ་རིན་ཆེན་གྱིས་
 མཛད་པའི་ཆེད་མའི་རྣམ་བཤད་ཐར་ལམ་གསལ་བྱེད་ཀྱི་འགྲེལ་བཤད་གནང་
 བལ་ཡང་ཉན་ཁྲུལ་བཞུས་པ་ཡིན། སྤོང་འཛིན་དུ་ཀྱན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་
 བཞད་པའི་གྲུབ་མཐའ་ཆེན་མོའི་ཅ་བ་དང་སྤོང་དཔོན་མེང་གི་བཟང་པོའི་
 མདོན་རྟོགས་རྒྱན་གྱི་འགྲེལ་བ་དོན་གསལ་གཉིས་སྤོང་ལ་བཟུང་ཞེ་ཆོས་མཆོམས་
 སྐབས་སུ་སྤོང་གི་ཡོད། འོན་ཀྱང་སྤྱི་ལོ་ ༡༧༥༧ ལོར་ཆོས་ཀྱི་སྤོང་གཉེར་གྱི་
 མཆོམས་བཞག་དཔོན་གྲུང་བར་བཞེན་བལ་ཡུལ་བཟུད་དེ་རྒྱ་གར་འཕགས་

པའི་ཡུལ་དུ་བསྐྱོད། རྒྱ་གར་དུ་སླེབས་མ་ཐག་ཀ་སྒོན་སྒྲག་དང་རྒྱལ་ས་ནེའུ་ཇི་
 ལིར་བོན་དཔེ་པར་སྐྱོན་བྱེད་པའི་འགོ་བཙུགས། སྤྱི་ལོ་༡༩༤༠ལོར་ནེའུ་ཇི་
 ལིར་པར་ཁང་ཞིག་དུ་མཁས་པ་ཆེན་པོ་སྤྱ་ཞབས་བདེ་གསལ་དགེ་རབ་
 (Professor David Snellgrove)དང་ལན་དང་པོར་མཇུག། ཁོང་ནི་བྱི་
 སླང་པ་དབྱིན་རིའི་མི་ཞིག་དང་འབྲང་པ་དང་པོ་ཡིན། ཁོང་གིས་གདན་ཞུས་
 གནང་བ་ལྟར་ལོ་དེར་སློབ་སྦྱོངས་སངས་རྒྱལ་བཟུན་འཛིན་དང་དེད་གཉིས་
 ཁོང་དང་ལྟན་དུ་གནས་ཡུའི་ཐོག་སྟོན་པ་བྱུག་བྱེད་པའི་ཐོག་དམན་གྱི་བཟུན་པ་
 དར་བའི་ཡུལ་སློང་ཐུན་སིང་ག་ལ་དང་ཁ་ཆེའི་ཆོས་ལུགས་དར་བའི་རྒྱལ་ཁབ་
 ལེ་བི་ནི་ཞེས་པ་དང་སྟོན་པ་ལེ་བྱའི་ཆོས་ལུགས་གྱི་ཉེ་གནས་ཡོ་རོབ་རྒྱལ་ཁབ་ཨི་
 ༡་ལི་ལ་བཟུ་སྐར་དུ་བྱིན་ནས་ཡུལ་མི་འདྲ་བའི་མི་རིགས་གྱི་ཤེས་རིག་དང་ཆོས་
 ལུགས་གྱི་ཚུང་ཆོར་ཆེན་པོ་བྱུང་། ཨི་༡་ལི་ལ་ཡོད་སྐབས་བོན་སློབ་བཟུན་
 འཛིན་ནས་དག་ཀྱང་དེར་ཐེབས་མཆོམས་དེད་ཆོ་ཆང་མ་ལྟན་དུ་དབྱིན་ཡུལ་དུ་
 གནས་གྱུ་བརྒྱད་ནས་མཉམ་པོར་བྱིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༤༡ནས་བཟུང་༡༩༥༠བར་རྒྱལ་ས་ལོན་ཏྲོན་དུ་ཡོད་པའི་མཐོ་
 རིམ་སློབ་ཤྱ་ཆེན་མོའི་ཆོན་ཁག་འཛམ་སློང་ཤར་དང་ཨ་ཕི་རི་ཀའི་སློབ་གཉེར་
 ཁང་(School of Oriental and African Studies, University of
 London) དུ་བོད་ཆོས་ཀྱི་ཞིབ་འཇུག་ལས་རིགས་དང་རང་སྐྱེར་གྱི་ཆེད་དུ་
 དབྱིན་སྐད་དང་སམ་སྐྱེད་འི་སྐད་གྱི་སྒྲི་སྒྲིང་དང་སྒྲགས་ཏེ་འབད་བཞོན་རི་རུས་
 བགྱིས། བོད་དུ་ཡོད་སྐབས་བྱི་རྒྱལ་སྐད་ཡིག་དང་དེར་རབས་ཅན་གྱི་སློབ་
 གསའི་གོ་སྐབས་ཅ་བ་ཉིད་ནས་མ་བུར་སྐབས་དབྱིན་ཡུལ་དུ་སླེབས་དུས་མི་
 རིགས་གཞན་གྱི་རྗེས་བྲིན་ལ་མ་བྲིན་པ་ལྟ་བུས་དཀའ་ངལ་བརྒྱ་སྒྲག་དང་འབྲང་།
 འོན་ཀྱང་དབྱིན་རིམི་ཡི་རིགས་སྤྱོར་དང་རང་གི་རུས་བྱགས་གང་འཛོམས་གྱིས་
 སློབ་གཉེར་གྱི་འབྲས་བུ་མི་དམན་པ་བྱུང་། དེར་བརྟེན་སྤྱི་ལོ་༡༩༤༥ལོར་ལོན་
 ཏྲོན་མཐོ་རིམ་སློབ་ཤྱ་ཆེན་མོ་ནས་དང་པོ་མཆོན་ཉིད་སློབ་དཔོན་(M. Phil.)

ཞེས་པའི་གོ་གནས་དང་དེའི་རྗེས་སུ་ ༡༩༥༥ ལོར་མཚན་ཉིད་སླབ་དཔན་ཆེན་
 བོ་(Ph. D.) ཞེས་པའི་གོ་གནས་ཀྱང་རིམ་པར་སྒྲིལ། སུས་ཡུན་འདི་སྐབས་
 སུ་ཤར་རྩ་བའི་ཤེས་ཀྱི་ལ་མཚན་གྱིས་བཅམས་པའི་ལེགས་བཤད་རིན་པོ་ཆའི་
 གཏེར་མཛོད་ཀྱི་ཐུན་ཅམ་དབྱིན་སྐད་དུ་བསྒྱུར་ཏེ་དགོས་གནད་ཀྱི་མཚན་ཡང་
 བཏབ། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་ནས་ ༡༩༥༩ ལོའི་བར་མཁས་པ་ཆེན་པོ་སྤྱི་ཞབས་
 སྲིད་བརྟན་(Professor Rolf A. Stein)ནས་མགྲོན་འབོད་གནང་བ་ལྟར་
 ས་རན་སིའི་རྒྱལ་ས་པ་རི་སི་ལ་ཕྱན་ཏེ་མཐོ་རིམ་སླབ་གཉེར་ཁང་(Ecole
 Pratique des Hautes Etudes) སུ་ཆོས་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་གི་ལས་
 རོགས་ཞུས། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ལོར་སུ་ ༡༩༥༥ ལོར་ཉི་ཤོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ཀྱོ་གེ་
 ཡི་ལ་ཡོད་པའི་ཤར་ཐོགས་དཔེ་མཛོད་ཁང་(Toyo Bunko) དང་མཐོ་རིམ་
 སླབ་ཐུར་(University of Tokyo) ཡོད་པའི་བོན་པོའི་དཔེ་ཆའི་དཀར་
 ཆག་བསྐྱགས། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ལོར་ནས་ ༡༩༥༥ ལོར་སྤྱི་ཞབས་སྲིད་
 བརྟན་ལགས་ལ་ས་རན་སིའི་སླབ་གཉེར་ཁང་(College de France) ཞེས་
 པའི་ཆོས་སྐད་ཀྱི་ལས་ཅན་ཡོད་པ་དེར་བོད་ཀྱི་ཆོས་དང་རིག་གནས་ཞིབ་འཇུག་
 གི་ལས་རོགས་ཞུས། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ལོར་སུ་ ༡༩༥༥ ལོར་ས་རན་སིའི་རྒྱལ་ཡོངས་ཆེན་རིག་ཞིབ་
 འཇུག་ཁང་ཆེན་མོས་(Centre National de la Recherche
 Scientifique, CNRS) ང་ལ་རང་རྒྱ་སྐབས་པའི་ཞིབ་འཇུག་ལས་འགན་གྱི་གོ་
 གནས་(Charge de Recherche) བཞུལ་བ་ལྟར་སྤྱི་ཆོགས་རིག་པ་དང་མི་
 རིགས་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ཁང་(Laboratoire d'ethnologie et de
 sociologie comparative) སུ་ཞིབ་འཇུག་གི་ལས་འགན་སྒྲུབས། དེར་བོད་
 རྒྱལ་གཞུང་གི་བཅན་པོའི་གཏམ་རྒྱུད་དང་འབྲེལ་བའི་སྤྱད་སྤྱད་དང་བསང་
 དང་གཡང་དང་རྒྱུད་ཀྱི་བཅས་ཀྱི་ཆོ་གའི་འབྲུང་ཁུངས་ལ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཐོགས་
 ཞེན་དོར་ཏེ་དེང་རབས་ཅན་གྱི་ཆེན་རིག་ཐོག་ནས་དབྱེད་པ་བྱས་ཏེ་དབྱེད་ཚུལ་
 སུ་ཆེན་པོ་ས་རན་སིའི་སྐད་ཐོག་ཏུ་བྲིས་པ་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཆོགས་འདུར་བཤད་

བ་ནམས་དབྱིན་སྐད་ཏུ་བྲིས། ཆོ་གའི་སྒྲིལ་རྒྱལ་འདི་དག་ནི་ཆེས་སྤུ་བའི་བོད་
 མི་རང་གི་གདོད་མའི་གཤིས་ལྷགས་ཀྱི་རྟོག་པའི་རྒྱལ་ཡིན་པ་དང་། དེ་དག་རྒྱ་
 གར་དང་རྒྱ་ནག་ནས་སངས་རྒྱལ་པའི་ཆོས་ལྷགས་བརྒྱུད་དེ་བྱུང་བ་མ་ཡིན་པ་
 གཞིན་མེས་པ་བྱུང་། དེ་སྐབས་སྤྱོད་ས་ལུ་པ་ཆེན་པོ་དག་དབང་སྒོ་བཟང་
 རྒྱ་མཆོས་གསར་བ་རྒྱ་ཅན་ནས་བསྟུད་དེ་མངའ་པ་གཟིགས་སྟུང་སྟེ་མཛོང་བ་
 དོན་ལྡན་ཞེས་ཁོང་རང་གི་བྱ་ག་དཔེ་རྩ་དེ་སྤེལ་སྤྱོད་གང་གིས་མཛོང་ཚུང་མེད་
 པའི་གཞེར་བྲིས་སྤྱད་མེན་ཏུ་ལེགས་ལ་དཀྱིལ་འཁོར་དང་ཁྲིམ་ཁྲིམ་མེགས་
 མཆོད་རྩས་དང་མཆོད་ཆས་ཀྱི་ཆོན་ཁྲ་ཅན་གྱི་རི་མོ་ཏུ་ཅང་མངོས་བརྒྱུད་དང་
 ལྡན་པས་ཁོངས་བ་ཞིག་དང་མཇལ་ཆེ་དེའི་སྟེར་ལ་ཡང་ཞིབ་འཇུག་མི་དམན་པ་
 བྱས་ཏེ་དེ་བ་ཅིག་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ལོར་ལོན་ཏོན་ཏུ་པར་རྒྱལ་བྱས། སྤྱི་ལོ་
 ༡༩༥༧ ལོར་རྒྱལ་ཡོངས་ཞིབ་འཇུག་ཁང་ཆེན་མོ་ (CNRS) ནས་ང་ལ་ཞིབ་
 འཇུག་གི་གྲུབ་འབྲས་རོས་ལེན་ཏུ་དཔུལ་གྱི་རྟགས་མ་ཞིག་ཀྱང་བསྐྱུལ། ལོ་དེར་
 ཞིབ་འཇུག་གི་སྐོ་གནས་སྤར་ཏེ་ཞིབ་འཇུག་གི་འགོ་བློད་ (Director of
 Research) ཞེས་པའི་སྐོ་གནས་ཀྱང་སྟོབ། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ལོ་ནས་བརྒྱུད་རྒྱལ་
 སྤྱོད་རིག་པའི་ཞིབ་དཔུད་ཆོགས་པའི་ལས་འགུལ་ལ་ཞུགས། དེའི་ཆོགས་
 རྒྱང་གི་འབྲས་མིའི་ལས་འགན་བྲངས་ཏེ་ཆོགས་པའི་དམིགས་ལྷུལ་སྒྲུབ་ཐབས་
 རི་རྩས་བཀྱིས། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༦༤ ནས་ ༡༩༦༩ ལོའི་བར་ལོ་རྒྱུག་གི་རིང་ལ་རྒྱལ་
 སྤྱོད་རིག་པའི་ཞིབ་དཔུད་ཆོགས་པའི་ཆོགས་གཙོ་མང་མོས་ཀྱི་མོས་ཤོག་
 མོག་ནས་བསྐྱོས་གནང་བ་ལྟར་དེའི་འགན་ཁུར་གྱི་ཞབས་ཞུ་ཡང་མི་དམན་པར་
 བཀྱིས།

ད་ལམ་བོད་རྒྱུངས་སྤྱི་ཆོགས་ཆོན་རིག་ཁང་གི་ཞིབ་འཇུག་པ་བདེ་ཁང་
 བཅོད་ནམས་ཆོས་རྒྱལ་ནས་འབད་བཅོན་དང་དཀའ་ངལ་ཁུད་བསད་གིས་
 ངས་གིས་པའི་དཔུད་ཆོམ་ཁག་གཅིག་དབྱིན་སྐད་ཏུ་ཡོད་པ་བོད་སྐད་ཏུ་ཞིབ་
 སྤེལ་སྤྱོད་ནས་བརྒྱུད་གནང་བ་དང་ཆབ་གཅིག་ཏུ་དེད་རང་གི་མི་ཆེའི་ལོ་རྒྱལ་

ཁུང་བསྐྱུས་ཤིག་འབྲི་དགོས་ཐེབས་པ་ལྟར་མཁར་མེད་བསམ་གཏན་ཀྱལ་
མཚན་གྱིས་ཉི་ཤོད་ཀྱལ་ཁབ་ཀྱི་གོང་ཁྱེད་ཨོ་ས་ཁའི་མི་རིགས་རིག་གནས་ཀྱི་
འགྲེམས་སྟོན་ཁང་(National Museum of Ethnology) ཏུ་ཞིབ་འཇུག་
གི་བར་མཚམས་ན་མས་སུ་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༠༠ ལོའི་ཟླ་བ་དྲུག་པའི་ཆེས་ཤར་བེས། །

ཡེ་ཤིང་གྲོ་བུ་རྒྱལ་པོ་དཀར་པོ་

དེ་ལ་འདི་འི་རྒྱ་ར་ག་པོ་བདེ་ཁང་བཅོད་ན་མས་ཆོས་རྒྱལ་ནི་རྒྱ་མོ་
1963ལོར་བོད་དབུས་གཙང་རྫོང་ཁ་གོང་དགར་བུལ་དུ་འབྱུངས་ཤིང་དགུང་ལོ་
བརྒྱད་དགུ་ཙམ་ནས་རིམ་བཞིན་སློབ་རྒྱུ་དང་སློབ་འཁྱོང་འགྲེམས་གནང་
ཞིང་། རྒྱ་མོ་1980ལོར་བོད་རྫོང་སློབ་ཤུ་ཆེན་མོ་འི་ཞོར་གཏོགས་སློབ་འཁྱོང་
དུ་བརྒྱད་གནང་མཛད། རྒྱ་མོ་1982ལོར་ཡུང་དབྱང་མི་རིགས་སློབ་ཆེན་དུ་
ཐོབས་ནས་བོད་ཡིག་གིས་གཙོས་བའི་ཤེས་བྱའི་གནས་ཁག་ལ་ཡུངས་པ་མཛད།
རྒྱ་མོ་1986ལོར་སློབ་ཆེན་དེ་ཆོན་རྗེས་བོད་རྫོང་ས་རྒྱ་ཆོག་མས་ཆེན་རིག་ཁང་
《བོད་རྫོང་ས་ཁོབ་འཇུག》བོད་ཡིག་ཆོས་རྒྱུག་ཁང་དུ་ཕྱག་ལས་གནང་བ་དང་།
རྒྱ་མོ་1995ལོར་ནོར་བོད་རྒྱལ་ཁུན་རྒྱལ་ཁབ་ཨོ་མོ་སློབ་ཤུ་ཆེན་མོར་བརྒྱད་
གནང་མཛད་དེ་བོན་ལུགས་རྒྱ་མོ་རྒྱས་ལ་སློབ་གཉིས་ཟབ་སྦྱོང་མཛད། རྒྱ་མོ་
2000ལོར་སློབ་ཤུ་དེ་ནས་རབ་འབྱམས་སློབ་མའི་ལག་ཁྲིར་བཞེས་ནས་སྐར་
ཡང་བོད་རྫོང་ས་རྒྱ་ཆོག་མས་ཆེན་རིག་ཁང་《བོད་རྫོང་ས་ཁོབ་འཇུག》ཆོས་རྒྱུག་
ཁང་དུ་ཕྱིར་ཡོག་མཛད་ནས་ཆོས་རྒྱུག་གི་ལས་དོན་བསྐྱར་ས།

ཁོང་གིས་རང་འཁོའི་ལས་དོན་ཚོམ་སྒྲིག་གནང་ནོར་དུ་《བོད་སྐད་ཁོང་
 གྱི་གཡར་ཆེ་བ་དང་དེ་དང་འབྲེལ་བའི་རིག་གནས་སྤང་ཚུལ་ལ་དབྱེད་པ་》དང་
 《རྒྱུད་རིན་པོ་མེད་དང་རྩ་ཆུག་དོན་ཕྱེན་》《བོད་ཀྱི་རིག་གནས་འཕེལ་རྒྱས་
 ཁོང་གི་ཁོང་གས་སྐོར་གྱི་དབྱེད་པ་》《ལྷུང་རྒྱལ་འཁེབས་ཐོད་ནམ་མཁའ་དོན་ཁོང་དང་
 ཁོང་གིས་ཐུག་བཟུང་བའི་ཤུར་རྒྱལ་དཔེ་དྭོན་》སོགས་བོད་རྒྱ་དབྱིན་ཡིག་གསུམ་
 བཅས་ཀྱིས་བཅས་པས་བའི་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་། ལོ་རྒྱུས་མི་སྣ་དེ་སྟོན། ཡུལ་

10

ཐུང་བ་པོ་འཛིན་གཏམ།

ཁོ་མོ་ནི་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལ་སྒྲོ་བ་དགའ་ཞིན་དང་ལུན་པའི་སྒྲོ་ནས་
 ཐུང་བ་ཚོན་གཞིར་བྱས་ཀྱིས་ཞིབ་འཇུག་གི་ལས་ལ་བྱགས་མཁན་གྱི་མིང་ཐོགས་
 མི་སྤྲ་ཞིག་ཡིན། ལར་རྒྱལ་སྤྱིའི་བོད་རིག་པའི་གར་སྟེགས་ཐོག་སྟུན་གཤམ་གྱི་
 བ་དན་སྟེང་པོར་གཡོ་བའི་བདག་ཉིད་ཅན་སྐྱ་ཞབས་མཁར་ཆེའུ་བསམ་གཏན་
 རྒྱལ་མཚན་མཆོག་གིས་དབྱིན་ཇིའི་སྐད་ཡིག་ལ་སོགས་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བའི་
 སྟེང་ཅིག་ཐོག་ནས་བཅུ་མས་གནང་མཛད་པའི་བཀའ་ཚོམ་དག་ནི་རྒྱ་ཆེ་གཏིང་
 ཟབ་ཅན་གྱི་ནང་དོན་གྱིས་ཐུང་བའི་རིག་ལམ་དཔྱད་ཐབས་ཀྱི་ཚོམ་ཡིག་ཞེ་ཅིག་
 ཡིན་ཅན། ཁོ་མོ་ལྟ་བུ་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་སྤྱི་དང་། ལྷག་དོན་དུ་པོན་ལུགས་
 དང་འབྲེལ་བའི་ཤེས་བྱའི་གནས་ཚུལ་གྱི་ཐུང་ས་ཚད་ཀྱང་ཤིན་དུ་དམན་ཁར་
 དབྱིན་སྐད་ཀྱི་རྒྱ་ཚད་ཀྱང་ཞན་པོ་ཅན་ཞིག་གིས་ཁོང་གི་དཔྱད་ཚོམ་དག་རང་
 རེ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཐོག་ཐབས་ཐུང་བྱེད་རྒྱ་ནི་ཆེ་ལྟེང་དགའ་ཁག་ལུན་པའི་ཡུལ་
 ཞིག་ལགས་ནའང་། ཁོ་མོས་གཅིག་ནས་རང་ཉིད་ཀྱིས་ལོ་མང་རིང་དབྱིན་ཇིའི་
 སྐད་ཡིག་ལ་ཐུང་བ་ཚོན་བྱས་པའི་འབྲས་ཆོགས་བརྟོན་ཆེད་དང་། གཉིས་ནས་
 རང་ཉིད་ལ་དབྱིན་ཡིག་ཐོག་གིས་པའི་ལགས་ཚོམ་ཆེ་མང་ཞིག་བལྟ་སྟོག་བྱེད་
 རྒྱའི་ཁོ་སྐབས་ཐོབ་པའི་སྐབས་དང་དུས་སུ་རང་གི་ལས་རྒྱས་ཞིབ་འཇུག་པ་
 དང་། ལྷག་པར་དུ་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ལོ་རྒྱུས་སོགས་ལ་སྒྲོ་བ་གཉེར་ཞིབ་འཇུག་
 གནང་མཁན་རང་མཉམ་ནས་དཔྱད་ཅན་ནམས་ཀྱིས་ཀྱང་དཔྱད་ཚོམ་དེ་དག་
 ནང་འཁོད་པའི་རོ་མཚར་ཆེ་བའི་ནང་དོན་དག་གཉིགས་སུ་བ་ན་ཅི་མ་རུང་རོ་
 སྐམ་པའི་དྲན་སྒྲོ་ཤར་བ། གསུམ་ནས་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཡབ་ཡུམ་དམ་པ་ནམ་

གཉིས་ཀྱིས་རང་ཉིད་ཁྱག་དོག་གཅིག་ནས་གསོས་ཞིང་བརྒྱུངས་པའི་གནམ་
 འོག་ན་འགྲན་མེད་ཀྱི་བཀའ་དྲིན་འཇལ་བསམ་པ་དང་། མི་རིགས་རིག་གནས་
 ཀྱི་འོ་བཅུད་ཀྱིས་ཡིད་ཀྱི་སྒྲག་ཁ་སྒྲིན་ཞིང་རྒྱས་པར་མཛད་པའི་དྲིན་ལན་འཇལ་
 འདོད་པ། དེ་བཞིན་རང་མཉམ་སྦྱེ་བོ་རྣམས་དང་རང་ལས་གཞིན་པའི་ལུགས་
 བསམ་ལྷན་པའི་ན་རྒྱང་ཚོར་སྟོ་གས་གཏམ་རྩི་འབའ་ཞིག་ལ་དོན་གཉེས་དང་།
 རྒྱ་ལྷ་གར་འབྲིད་ཀྱིས་རང་རྒྱལ་མི་འཛིན་པར་མེས་པོས་བཞག་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཤིས་
 རིག་ལ་སྤྱད་ཞིབ་བྱས་ཐོག་ལ་རབས་སྦྱོད་བཟང་ཅན་རྣམས་ཀྱི་རྗེས་ལྷན་སྒྲུགས་
 ཤིང་རང་རང་སོ་སོའི་མི་ཚེའི་རིན་ཐང་སྒྲིན་པ་བྱེད་རྒྱར་མིག་དཔེ་སྟོན་རྒྱ་
 བཅས་རྒྱལ་སྤྱིར་བཟང་པོས་བསྐྱལ་བ་ལས་སྤྱ་ཞབས་མཁར་མེད་བསམ་གཏན་
 རྒྱལ་མཆོན་མཆོག་གི་ལྷགས་ཚོམ་《མདའ་དང་འཕང་》ཞེས་པ་དེ་བོད་ཡིག་ཐོག་
 བརྒྱར་རྒྱུའི་རལ་བ་ལྷག་ཏུ་བྲུངས་ཤིང་དུས་ལྷན་ལོ་གཅིག་མ་ཟིན་ཅམ་རིང་
 དཀའ་ལྷོད་འབད་བཙོན་བྱས་པ་བརྒྱད་ད་ལྟ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་། གཏམ་
 རྒྱད་། ཆོས་ལུགས་དད་མོས་དང་དེ་འབྲེལ་གྱི་ཆོ་ག། བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པ།
 འཇུགས་སྒྲན་རིག་པ། བོན་གྱི་རིག་གནས་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་སོགས་
 སྐོར་གྱི་དབྱུད་ཚོམ་སྤུམ་བུ་ལས་བྱུང་པའི་དཔེ་དབ་དེ་ལེགས་བྱུང་ཟིན་ནས་རྒྱ་
 ཆེའི་སྟོག་པ་པོའི་རྒྱན་ལམ་ཏུ་བསྟར་ཡོད།

འཕྲུར་ཚོམ་རྣམས་ཀྱི་ཚོམ་ལུས་དང་བརྒྱན་བྱའི་ནང་དོན་གྱི་གོ་རིམ་གྱི་ག་
 རྒྱལ་ཐང་དཔྱིན་སྐད་ཀྱི་འགོ་ལུགས་བྱད་ཆོས་དང་། དེར་དུས་དཔེ་དཔེ་བ་ཚོམ་
 རྒྱར་པར་སྒྲན་བྱེད་པའི་རེ་བ་དང་བྱད་ཆོས་དང་བརྒྱན་གང་སྤྱབ་བྱས་པ་མ་
 ཟད། དབྱུད་ཚོམ་གྱི་མཆན་འགྲེལ་དང་། ལྷང་འདྲིན་སྟངས། མཆོན་ཉགས།
 ཚོམ་པ་པོའི་འབྲུངས་འདས་ཀྱི་ལོ་ཆོགས། འབྲེལ་ཡོད་གསལ་བཤད་དང་དེའི་
 མཆོན་ཉགས། དབྱུད་གཞིའི་ཡིག་རིགས་གྲིག་སྟངས་སོགས་གང་ཅིའི་ཐད་ཀྱི་
 ལེགས་ཆ་རྣམས་བསྐྱེད་ནས་རྒྱལ་སྤྱིའི་གོམས་སྟོལ་དང་མཐུན་གང་སྤྱབ་བྱས་
 ཡོད་ལ། ཆབས་ཅིག་ཏུ་ཚོམ་ཡིག་རྣམས་བརྒྱར་སྐབས་བོད་རང་གི་སྟོལ་རྒྱན་གྱི་